

**भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक यांचा
सन २००६-२००७ चा " नागरी " अहवाल.
परिच्छेद क्रमांक ४.५.४ बाबतची कार्यवाही.**

महाराष्ट्र शासन

वित्त विभाग

मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२

शासन परिपत्रक क्रमांक : भानिम-१७.०८ / प्र.क्र. ६८ / लोलेस

दिनांक : २ जुलै, २००८.

- वाचा : १) शासन परिपत्रक, वित्त विभाग, क्रमांक : INS - १०८३ / CR २५८ / ८५ / ADM - ११, दिनांक १० डिसेंबर, १९८५.
- २) शासन परिपत्रक क्रमांक : भानिम-१७.०७ / प्र.क्र. ९४ / लोलेस, दिनांक : १७ जुलै, २००७.

प्रस्तावना : भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक यांचा दिनांक ३१ मार्च, २००७ रोजी संपलेल्या वर्षाच्या नागरी अहवालातील परिच्छेद ४.५.४ अन्वये प्रलंबित लेखापरीक्षा अहवाल, विभागीय लेखापरीक्षा समितीच्या बैठका, लेखापरीक्षा अहवालाचा पाठपुरावा आणि कार्यवाही कृति टिप्पण्या (Action Taken Notes) याबाबत नमूद केलेली वस्तुस्थिती पुढीलप्रमाणे आहेत.

सदर अहवालानुसार सन २००५-०६ मध्ये २६ विभागांपैकी फक्त बारा विभागांनी लेखापरीक्षा समितीच्या ३८ बैठका आयोजित केल्या. या बारा विभागांच्या ४५४५ प्रलंबित परिच्छेदांवर चर्चा करण्यात आली, पैकी केवळ २४४१ परिच्छेदांवर अंतिम कार्यवाही करण्यात आली. ही बाब खचितच योग्य नाही. (विभागनिहाय प्रलंबित परिच्छेदांची माहिती जोडपत्र-१ मध्ये देण्यात आली आहे.)

सन २०००-०१ ते सन २००५-२००६ या कालावधीमधील १२५ परिच्छेदांवरील विश्लेषणात्मक टिप्पण्या प्रलंबित आहेत. तत्पूर्वीच्या कालावधीतील ८५ परिच्छेदांच्या विश्लेषणात्मक टिप्पण्या अशा एकूण २१० टिप्पण्या प्रलंबित आहेत. (विभागनिहाय प्रलंबित परिच्छेदांची माहिती जोडपत्र-२ मध्ये देण्यात आली आहे.)

लेखापरीक्षा अहवालातील ज्या परिच्छेदांवर लोकलेखा समितीने सूचना केलेल्या आहेत, त्यावर केलेल्या कार्यवाही, कृति टिप्पण्या लेखापरीक्षकडून तपासणी करून लोकलेखा समितीस सादर करणे आवश्यक आहे. तथापि याबाबत असे दिसून आले आहे की, बऱ्याच विभागांकडून लेखापरीक्षा परिच्छेदांवरील कार्यवाही कृति टिप्पण्या पाठविण्यास अमर्याद उशीर झाला आहे.

प रि प त्र क

महालेखापरीक्षकांनी सन २००६-०७ च्या नागरी अहवालातील परिच्छेद ४.५.४ मध्ये प्रलंबित परिच्छेदांवर त्वरीत कार्यवाही अहवाल मिळविण्यासाठी आणि यादीतून अंतिमतः काढून टाकण्याकरीता खात्री करून घेण्याकरीता एक परिणामकारक कार्यपद्धती असल्याविषयी निश्चिती करून घेण्याबाबत खालील शिफारशी करण्यात आलेल्या आहेत.

अ) ठरवून दिलेल्या वेळेमध्ये लेखापरीक्षा अहवाल / परिच्छेदांना उत्तर न पाठविणाऱ्या अधिकाऱ्यांवर कार्यवाही करणे.

ब) नुकसान / प्रलंबित अग्रीम / जादा अदायगी यांची वसूली ठरवून दिलेल्या वेळापत्रकाप्रमाणे करणे.

क) लेखापरीक्षा निरीक्षणावर योग्य ते उत्तर मिळण्याकरीता विभागीय कार्यपद्धतीवर पुनर्विचार करणे.

महालेखापरीक्षकांच्या उक्त शिफारशींच्या अनुषंगाने सर्व मंत्रालयीन विभागांना आता असे निर्देशित करण्यात येते की, लेखापरीक्षा आक्षेपांचा गांभीर्याने विचार करून ते तातडीने निकाली काढण्याच्यादृष्टीने व पुन्हा पुन्हा अशा प्रकारचे आक्षेप न येण्यासाठी खालीलप्रमाणे तात्काळ कार्यवाही करावी.

१) महालेखापालांच्या सर्व प्रलंबित लेखा आक्षेपांचा व स्पष्टीकरणात्मक ज्ञापनांचा प्रशासकीय प्रमुखांनी प्रत्येक महिन्याला आढावा घ्यावा.

२) लेखापरीक्षा समितीच्या विभागवार बैठका तात्काळ आयोजित करण्यासाठी प्रशासकीय विभागांनी त्यांच्या अधिपत्याखालील सर्व विभागप्रमुखांना सूचना देण्यात याव्यात.

३) सदर विभागीय लेखापरीक्षा समितीच्या घेण्यात आलेल्या बैठकांमध्ये निकाली काढण्यात आलेल्या प्रलंबित निरीक्षण अहवाल / परिच्छेदाची माहिती महालेखापाल तसेच वित्त विभागास दरमहा देण्यात यावी.

४) ज्या विभागाच्या लेखापरीक्षा समितीच्या बैठका होणार नाहीत, त्या विभागातील संबंधित समितीचा अध्यक्ष हा शासकीय हिताचे रक्षण आणि जबाबदारी चे पालन न केल्याबद्दल जबाबदार राहिल, व त्यांच्यावर शिस्तभंग विषयक कार्यवाही करण्यात येईल.

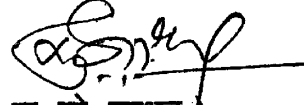
५) महालेखापरीक्षक यांच्या अहवालातील परिच्छेदांवरील स्पष्टीकरणात्मक ज्ञापने ज्या विभागांनी लोकलेखा समितीकडे अद्याप पाठविलेली नाहीत, ती त्वरीत पाठविण्याची दक्षता घेण्यात यावी.

६) लोकलेखा समितीने केलेल्या शिफारशींवरील कार्यवाही कृति टिप्पण्या (Action Taken Notes) समितीकडे महालेखापालाच्या मान्यतेने त्वरीत पाठविण्यात याव्यात.

सदर सूचनांची अंमलबजावणी काटेकोरपणे करण्यात यावी.

सदर शासन परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या वेबसाईटवर उपलब्ध करण्यात आले असून त्याचा संगणक सांकेतांक २००८०७०२१४५२४५००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने.

(रा. गो. जाधव)
उप सचिव, वित्त विभाग

प्रति

१. अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव / सचिव, सर्व मंत्रालयीन विभाग, मंत्रालय,
२. उपसचिव, कार्यासन कोषा प्रशासन / शासन हमी / कराधान, वित्त विभाग,
३. आयुक्त विक्रीकर विभाग, माझगांव, मुंबई,
४. संचालक विमा संचालनालय, गृहनिर्माण भवन, इमारत, बांद्रा (पूर्व), मुंबई ४०००५१
५. आयुक्त, अल्पबचत संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई,
६. उपसंचालक, महाराष्ट्र राज्य लॉटरी, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
७. संचालक, लेखा व कोषागारे, फ्रीप्रेस जर्नल मार्ग, मुंबई.
८. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई
९. प्रधान महालेखापाल (लेखापरीक्षा), मुंबई,
१०. महालेखापाल (लेखापरीक्षा), नागपूर,
११. उपसचिव, लोकलेखा समिती, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई,
यांना माहितीसाठी अग्रेषित.
१२. नस्ती क्रमांक : भानिम-१७.०८ / प्र.क्र. ४७ / लोलेस,
१३. निवड नस्ती, कार्यासन लोलेस.

परिशिष्ट १.३

(सदस्य परिशिष्ट १.३.१ प्र. १८१)

किसेल २००६ पर्यंत निर्गमित संयुक्त ३६ जून २००७ अखेर प्रसिद्ध केला गेला असून अखिल भारतीय संघटनेच्या वतीने निवडणूक आयोगास निवेदन केले आहे.

क्र.सं.	विवरण	२००१-०२ पर्यंत		२००२-०३		२००३-०४		२००४-०५		२००५-०६		२००६-०७		२००७-०८		२००८-०९	
		ले.प.	परिशिष्ट अंक	ले.प.	परिशिष्ट अंक	ले.प.	परिशिष्ट अंक	ले.प.	परिशिष्ट अंक	ले.प.	परिशिष्ट अंक	ले.प.	परिशिष्ट अंक	ले.प.	परिशिष्ट अंक	ले.प.	परिशिष्ट अंक
★	कृषी, पशु संवर्धन, दुग्ध व्यवसाय विकास आणि मत्स्य व्यवसाय	२०६	३००	३७	९०	८४	१३२	१०८	५५५	१३२	४११	१०४	४०५	६७१	१८९३		
	सहकार आणि वस्त्रोद्योग	२२१	३५४	५५	१२८	७४	१४९	६४	१४१	४७	१२०	४८	१२७	५०९	१०१९		
	रोजगार आणि स्वयं रोजगार	०१	०१	--	--	--	--	०२	०५	०२	०४	०२	०३	०७	१३		
	पर्यावरण	०१	०१	--	--	०१	०१	--	--	--	--	--	--	०२	०२		
	वित्त	०५	०७	०५	०५	०७	१३	०८	१५	०८	१३	१०	२५	४३	७८		
	अन्न आणि नागरी पुरवठा	०१	०१	--	--	०२	०५	०२	०२	०१	०२	०४	०६	१०	१६		
	सामान्य प्रशासन	०८	१०	०६	०७	०६	०९	०८	१७	०८	१७	०९	२२	४५	८२		
★	उच्च आणि तंत्र शिक्षण आणि रोजगार	३०२	६६०	५७	९१	६४	१३०	१२९	४३२	८७	४८६	१३५	७०३	७७४	२५०२		
	गृह	१३६	२१९	३८	८७	३५	८१	८३	२२६	८६	२८२	३२	१९१	४१०	१०८६		
	गृहनिर्माण आणि विशेष सहाय्य	०१	०१	--	--	०१	०१	०४	०९	०१	०२	०२	०८	०९	२१		
★	उद्योग, ऊर्जा आणि कामगार	२६	४४	१०	२०	२८	५२	१९	३९	१७	४३	१९	६९	११९	२६७		
★	पाटबंधारे	४१४	९७७	७४	१७६	६५	१७४	१०८	२९६	१४९	५११	८६	३९६	८९६	२५३०		
★	कायदा आणि न्याय	०८	१०	०७	११	१५	२७	१५	२३	१८	४२	२८	५५	९१	१६८		
	महाराष्ट्र विधिमंडळ सचिवालय	--	--	--	--	--	--	--	--	०१	१०	--	--	०१	१०		
	वैद्यकीय शिक्षण आणि औषधी द्रव्ये	७७	१३४	१८	४६	२४	६५	३१	९८	२३	११७	२२	१३२	१९५	५९२		
	नियोजन	--	--	--	--	--	--	०२	०३	०२	०५	०२	०६	०६	१४		
	सार्वजनिक आरोग्य	५७	७४	३५	७१	३४	७१	९२	२२३	१०९	३३५	४७	२१३	३७४	९८७		
	सार्वजनिक बांधकाम	१४९	३१८	५१	१३२	५८	१७२	१०९	३३८	११३	५७१	६६	३३१	५४६	१८६२		
★	महसुल आणि वने	७२९	१६८२	१५०	४३३	२०६	६३३	२७१	८५४	२७७	९९२	२२५	१०५३	१८५८	५६४७		
★	ग्रामीण विकास आणि जल संवर्धन	७५४	१३५०	१७३	५१२	६४३	२३००	२२१	१०५३	२७९	११४५	५०७	२८४३	२५७७	९२०३		
★	शालेय शिक्षण आणि क्रिडा	२९	४१	१६	२२	२२	३९	३६	८१	१४	४३	८	४७	१२५	२७३		
	समाज कल्याण, सांस्कृतिक कार्य, खेळ आणि पर्यटन	१३१	२१९	४७	९६	२२	५२	६४	१७३	४८	१७१	४०	१४१	३५२	८५२		
★	आदिवासी विकास	३१	५१	२३	५३	०९	१८	२६	५८	३२	१३४	२६	११५	१४७	४२९		
	नगर विकास	०४	४७	०४	१९	०८	१६४	१२	१०२	०८	२०६	१०	१६४	४६	७०२		
	महिला आणि बाल कल्याण	७०	१०५	४३	७२	३४	७२	५५	१२०	८५	१९२	६२	१२७	३४९	६८८		
★	पाणी पुरवठा आणि स्वच्छता	०१	०१	०१	०१	०१	०१	०३	०८	१२	३२	२०	८०	३८	१२३		
	एकूण	३३६२	६६०७	८५०	२०७२	१४४३	४३६१	१४७२	४८७१	१५५९	५८८६	१५१४	७२६२	१०२००	३१०५९		

★ या विभागांनी लेखापरीक्षा समितीच्या बैठका आयोजित केल्या.

जोडपत्र - 2

परिशिष्ट 4.4 (संदर्भ : परिच्छेद 4.5.4 पृष्ठ 170)									
परिच्छेद/आहतवैची संख्या ज्या बाबतीत सासनाकटून स्वयंसेवकनात्मक हाताने (यु.ओ.आर) प्राप्त झाले नाहीत त्याविषयी विवरण पत्र									
अ. क्र.	विभागाचे नाव	1998-99 पर्यंत	1999-2000	2000-01	2001-02	2002-03	2003-04	2004-05	एकूण
1	कृषी, पशु संवर्धन, दुग्ध व्यवसाय विकास आणि मत्स्य व्यवसाय	6	3	--	3	6	2	3	24
2	सहकार आणि वस्त्रोद्योग	1	--	--	--	--	1	1	3
3	वित्त	--	--	--	--	--	--	1	1
4	अन्न, नागरी पुरवठा आणि ग्राहक संरक्षण	--	--	--	--	1	1	1	3
5	सामान्य प्रशासन	1	--	--	--	--	--	1	2
6	गृह	--	--	--	--	--	1	2	3
7	गृह निर्माण	12	--	1	2	4	1	5	31
8	उच्च आणि तंत्र शिक्षण	--	--	--	--	--	--	2	2
9	उद्योग, ऊर्जा आणि कामगार	--	--	1	--	1	1	--	3
10	वैद्यकीय शिक्षण आणि औषधी द्रव्ये	1	2	--	1	3	3	--	11
11	नियोजन	2	--	--	--	--	2	--	4
12	सार्वजनिक आरोग्य	4	1	--	1	--	2	1	9
13	सार्वजनिक बांधकाम	--	--	--	--	--	1	1	2
14	महसुल आणि वने	8	1	--	--	1	1	4	18
15	ग्रामीण विकास आणि जल संधारण	20	--	--	1	1	1	--	24
16	सामाजिक न्याय, सांस्कृतिक कार्य आणि विशेष सहाय्य	5	1	--	3	--	2	--	12
17	आदिवासी विकास	--	1	--	--	--	--	1	2
18	नगर विकास	4	--	--	--	3	3	1	11
19	पाणी पुरवठा आणि स्वच्छता	--	--	3	--	1	--	2	6
20	जल संपदा	5	2	1	1	--	5	6	30
21	महिला आणि बाल कल्याण	5	--	--	--	1	1	--	7
22	शालेय शिक्षण	--	--	--	--	--	--	1	1
23	रोजगार आणि स्वयं रोजगार	--	--	--	--	--	--	1	1
	एकूण	74	11	6	12	21	24	36	210